

Гомолач Д.М., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 262 Правоохоронна діяльність
Науковий керівник Леган І.М., д.ю.н., доцент,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Ефективність кримінально-правової політики в митній сфері є надзвичайно актуальною в сучасному світі, існуючому в умовах глобалізації та швидких змін. Кримінальні явища на митниці мають потенційно серйозні наслідки для економіки, національної безпеки та міжнародних відносин [7, с.688].

Кримінально-правова політика у митній сфері визначає стратегії та заходи, спрямовані на забезпечення правопорядку та протидію злочинності у сфері митних послуг та контролю. Цей аспект має критичне значення для ефективного функціонування міжнародної торгівлі та безпеки кордонів [4, с.1064].

Проблематика кримінально-правової політики у митній сфері включає такі аспекти:

- контрабанда та незаконний обіг товарів (постійний розвиток методів обходу митних обмежень та шляхів незаконного переміщення товарів створює виклики для митних служб);
- міжнародна співпраця (недостатній рівень міжнародної координації та співпраці може ускладнити боротьбу з трансграничною злочинністю та контрабандою);
- технологічні виклики (швидкий технологічний прогрес може робити застарілими традиційні методи митного контролю, вимагаючи постійного оновлення та модернізації систем);
- корупція (митні служби можуть стикатися з проблемами корупції, що підриває ефективність кримінально-правової політики та відкриває шлях для недобросовісних практик. Недостатня прозорість, відсутність

ефективних механізмів контролю та високий рівень корупції в митних органах можуть серйозно підірвати ефективність кримінально-правової політики);

- легалізація доходів від злочинності (винятково важливо виявляти та переслідувати випадки, коли злочинні групи використовують митну сферу для легалізації доходів від злочинності).

Стандартними схемами «заробітку» є отримання неправомірної вигоди за полегшення та пришвидшення митних процедур під час імпорту транспортних засобів, різноманітних товарів та матеріальних цінностей, або не сплати повної суми всіх митних платежів [6, с.83]. Тобто, організатори злочинних схем фактично беруть гроші за послуги, які вони мають надавати безкоштовно у відповідності до своїх службових обов'язків.

Досить часто представники митниці допомагають уникнути сплати акцизного податку та інших митних платежів шляхом штучного заниження вартості імпортованих товарів чи транспортних засобів, або імпорту товару під виглядом іншого. Інколи «ділки» доводять ситуації до абсурду, коли дороговартісний брендовий одяг та взуття оформлюють під виглядом металобрухту [8].

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що порушення митних правил є невід'ємною частиною економічної злочинності, яка тісно пов'язана з функціонуванням «тіньової» економіки, розкраданнями, відхиленнями від сплати митних платежів і податків, посадовими злочинами, корупцією [2, с.552]. При цьому слід зазначити, що ускладнення фінансових схем з метою здійснення незаконних митних операцій привело до переважання групових форм даного злочину, що згідно із Кримінальним кодексом карається суворіше.

Крім того, умови воєнного стану можуть створювати специфічні умови для виникнення та зростання кримінальних правопорушень у митній службі України. Зокрема, митні шляхи можуть використовуватися для легалізації доходів від злочинних дій, зокрема, військового контрабандного бізнесу, а також

злочинці можуть намагатися використовувати митні структури для перевезення заборонених чи небезпечних матеріалів у військових цілях тощо.

Запобігання злочинам у митній сфері має величезне значення з погляду економічного, соціального та політичного розвитку країни. Іншими словами, ефективна митна служба, що працює на запобіганні злочинам, є ключовою для забезпечення розвитку, стабільності та безпеки країни.

Звісно, поліпшення криміногенної ситуації у митній сфері під час війни може бути важчим завданням порівняно із звичайними умовами і на те існує ряд причин, що ускладнюють цей процес. Війна може спричинити невизначеність та часті зміни в регуляторному середовищі, що ускладнює адаптацію митниць до нових умов. Вона є загрозою для безпеки та може порушувати звичайне функціонування інституцій і, відповідно, ускладнює впровадження стабільних та ефективних заходів.

Щоб подолати ці виклики, важливо спрямовувати зусилля на розробку адаптивних стратегій, співпрацю з міжнародними партнерами, підтримувати внутрішній контроль та вдосконалювати систему навчання працівників [3, с.199]. До заходів, що можуть сприяти покращенню криміногенної ситуації в даній сфері, належать:

- забезпечення прозорості у роботі митних органів (публічна доступність інформації про митні процеси та рішення може зменшити можливості для незаконних дій);
- забезпечення постійного навчання та професійного розвитку працівників митниць важливо для забезпечення ефективності та зменшення можливостей для зловживань;
- використання сучасних технологій для автоматизації та підвищення ефективності митних процесів, що може сприяти виявленню незаконних дій та полегшити митний контроль;
- співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями, що може покращити обмін інформацією та допомогти в запобіганні міжнародній злочинності через митний простір;

- створення ефективної системи внутрішнього та зовнішнього контролю, а також зміцнення відповідальності за корупцію та інші порушення закону;
- впровадження програм з профілактики корупції та інших злочинних дій серед працівників митниць, включаючи навчання та внутрішню інформаційну кампанію.

Особливої актуальності сьогодні набуває врахування конкретних умов військового конфлікту та потреб митниць у забезпеченні національної безпеки, стабільності та правового порядку держави.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131

2. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552

3. Бахуринська О. Протидія організованих злочинності: основні кримінологічні та правові проблеми: навчально-методичний посібник-практикум (кримінальне право та кримінологія). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. с.199

4. Велика українська юридична енциклопедія: у 20т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. Т. 17: Кримінальне право / гол. редкол. В. Я. Тацій, 2017. 1064 с.

5. Додін Є. В. Повноваження митних органів у протидії митній злочинності. Митна безпека. Серія «Право». 2010. №1. С. 61-69

6. Ільїна А.В., Губа О.І. Загрози економічній безпеці держави в контексті митного оподаткування / А.В. Ільїна, О.І. Губа // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. 2012. № 2. С. 82-88.

7. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи. Ю.В. Баулін, М.В. Буроменський, В.В. Голина, В.К. Грищук, О.В. Зайчук, В.О. Навроцький, О.В. Наден, Ю.В. Нікітін, Н.М. Оніщенко, Ю.А. Пономаренко, М.І. Хавронюк, О.В. Харитоновна, В.І. Шакун. Київ: ВАІТЕ, 2015. 688 с.

8. Сапьян Т. Злочини на митниці не мають виправдання в країні, яка воює.

URL: <https://dbr.gov.ua/news/tetyana-sapyan-zlovzhivannya-na-mitnici-koshtuyut-derzhavnomu-byudzhetu-desyatkiv-milyardiv-griven.-ce-zlochini-yaki-ne-mayut-vipravdannya-v-kraini-yaka-voeye>